

Železniční neštěstí v Zákolanech u Kladna 25. ledna 1964

Lidská chyba způsobila jedno z největších železničních neštěstí na českém území. Neovladatelný nákladní vlak 25. ledna 1964 narazil v Zákolanech na Kladensku do osobní soupravy stojící ve stanici. Výsledkem bylo 14 mrtvých a 18 zraněných a 36 zcela zdemolovaných vagonů.

foto: Archiv Vladimíra Černého

Při železničním neštěstí v Zákolanech na Kladensku narazil v sobotu 25. ledna 1964 neovladatelný nákladní vlak do osobní soupravy stojící ve stanici.

Na ten den si Vladimír Černý pamatuje dodnes. Byla sobota, mrzlo a on studoval na měšťanské škole v Kralupech. Bylo mu patnáct a po vyučování se chystal na nádraží odjet zpět domů - do Zákolan. Musel pěšky. "Ke konci vyučování nám řekli, že v Zákolanech došlo k nehodě. Museli jsme těch sedm kilometrů pěšky, protože vlaky vůbec nejezdily," zavzpomínal dnes pětadesátiletý muž.

Nehodu jednoho z největších železničních neštěstí na českém území tehdy způsobila lidská chyba. Dozorčí provozu připravoval ve stanici Kladno-Dubí k odjezdu nákladní vlak směrem do Kralup nad Vltavou. Pověřil vlakovou četou, aby provedla odmrazení jednotlivých vozů a přezkoušení tlaku v brzdách. Přestože pracovníci neměli potřebné zkoušky, vlak byl "zkontrolován" a vypraven na trať. S osobním vlakem se měl křížovat v Zákolanech. Již cestou se ale zjistilo, že soupravu nelze ovládat. Jeho rychlost se stále zvyšovala a nešlo jej přibrzdit. Ve všech stanicích dostával strojvůdce příkaz: "Stůj, zastavte všemi prostředky!"

Chybějící zkoušky i zkušenosti měly za následek, že železničáři nepoužili všechny způsoby, jak nákladní vlak zastavit. "Záchrannou brzdu, jelikož byla zaplombovaná, nepoužili. Když strojvedoucí zpozoroval před sebou lokomotivu osobního vlaku, z lokomotivy vyskočil," píše se v policejním protokolu. Hned nato se vlaky střetly. První vagon osobního vlaku byl zcela rozdrčen.

"Stalo se to přímo na nádraží, blízko tehdejší továrny na piana. Vlakvedoucí stačil vyskočit. Místní tehdy vzpomínali na velkou ránu a houkání. A taky na roztrhaná těla. Bylo to ošklivé. Ten nákladní vlak od Kladna byl přetížený. Byl plný ingotů a železa. Prostě si nechal naložit víc, než souprava snesla," vzpomíná Vladimír Černý, který téměř polovinu ze 14 obětí neštěstí znal.

"Přímo ze Zákolan zahynulo pět lidí. Například mladá maminka dvou kluků. Nebo náčelník místního Sokola. Ten to tehdy odnesl nejvíc," dodal. Černý vzpomíná, jak tragédii vyšetřovala speciální komise. Na místo přijel dokonce osobně i tehdejší ministr dopravy Alois Indra. "Vyšetřovalo se i v noci. Svítili si na to z aut obrovskými vojenskými světly. Ty jsme předtím ještě nikdy neviděli." Škoda činila více než dva miliony korun, přičemž zcela rozbito bylo 36 vozů, částečně poškozeno osm, silně byly poškozeny dvě lokomotivy, zničena byla výhybka, 100 metrů kolejí a zabezpečovací zařízení. Doprava byla na trati obnovena 27. ledna 1964.

Částečně převzato z dobového tisku.

Seznam obětí

Václav Dědek - Zákolany
Adéla Dudová - Zákolany
Marie Vaňková - Zákolany (Kováry)
Alois Vašátko – Zákolany
Arnošt Příbyl – Koleč (Mozolín)
Stanislav Průcha – Otovice
Václav Krákora – Otovice
Marie Bártlová – Kralupy
Josef Strejc – Kralupy
Josef Frind – Kralupy
Stanislava Ďakivová – Kladno
Adolf Kolský – Kladno
Josefa Erbalová – Stochov
Marta Erbalová - Stochov

Pomník obětem vlakového neštěstí

Zajímavostí je, že sedmou největší železniční tragédií z hlediska obětí na českém území v Zákolanech nezaznamenal ani obecní kronikář, a až do roku 2019 nebyla uctěna památka obětí žádným pomníkem či deskou.

V roce 2019 se zastupitelé obce rozhodli tuto chybu napravit a vyhlásili veřejnou soutěž na výtvarné řešení pomníku. Soutěže se zúčastnili sochařka Dagmar Šubrtová, architekt Jan Červený, kreativní umělec Jano Zajíc a sochař Martin Frind. Všichni zúčastnění prezentovali své návrhy v květnu na veřejném zasedání, kterého se kromě zastupitelů a veřejnosti zúčastnil i historik umění PhDr. Otto Urban, PhDr. Jako vítězný návrh byl vybrán kamenný monument, který navrhl Martin Frind. Volba padla na tohoto umělce též z důvodu, že je vnukem jedné z obětí vlakového neštěstí, a jeho dílo má tak další symbolický význam.

V průběhu léta probíhalo stavební řízení, a protože se lokalita nachází v ochranném pásmu železnice (pozemek parc. č. 458/3 v k. ú. Trněný Újezd), byla nutná i souhlasná vyjádření příslušných úřadů SŽDC a Drážního úřadu.

Odhalení pomníku plánujeme na sobotu 4. dubna. V současné době hledáme kontakty na pozůstalé a další účastníky tragédie, které bychom rádi přizvali k účasti na pietním aktu. Odhalení pomníku bude probíhat za přítomnosti starostů obcí, odkud oběti pocházeli a dále za přítomnosti představitelů SŽDC. Po samotném aktu se bude konat přednáška o historii železničních tratí v Zákolanech. O spolupráci na programu jsme požádali historika PhDr. Pavla Bittnera a přednáška bude zakončena besedou s pamětníky. Cílem této besedy je seznámit mladou generaci s historií stavby železnice, která byla v minulosti významná pro život v Zákolanech a do velké míry formovala rozvoj regionu.

Rádi bychom touto formou uctili památku obětí železničního neštěstí a zároveň vyzdvihli význam stavby železničního spojení nejen z historického hlediska, ale také jako aktuální téma dopravní infrastruktury Středočeského kraje.

Přehled největších železničních neštěstí v Česku

(za dobu existence železničních drah – první nehoda r. 1839)

Nejtragičtější srážkou dvou vlaků v českých zemích zůstává srážka osobního a motorového vlaku v listopadu 1960 u obce Stéblová na Pardubicku. Nehoda si vyžádala 118 obětí.

Druhým nejtragičtějším neštěstím byla srážka rychlíku a osobního vlaku u stanice Šakvice na trati Brno-Břeclav v prosinci 1953, kdy zahynulo 103 lidí.

1960 u Stéblové na Pardubicku 118 mrtvých

1953 u Šakvic (trať Brno – Břeclav) 103

1950 u Podivína (na Břeclavsku) 34

1970 u Řikonína (Tišnov u Brna) 31

1928 v Zaječí (na Břeclavsku) 24

1969 v Bezděčíně (u Mladé Boleslavi) 23

1961 u Vrbna pod Pradědem 19

1995 u Krouny (trať Polička – Skuteč) 19

1964 v Zákolanech 14

1965 v zastávce Praha – Hloubětín 14

1990 u Spálova na Semilsku 14

1952 v Suchdole nad Odrou 12

1970 u Valašského Meziříčí 11

1966 v Deštnici na Lounsku 10

1957 mezi Brumovem a Bylnicí 10

... ..

2008 ve Studénce (rychlík Comenius) 8